

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» **Кісліцина Ірина Олександрівна**

Богачук Е.Р.

студентка 1-го курсу факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ

Актуальність обраної теми дослідження полягає у тому, що адвокатура в нашій країні є сферою суспільної діяльності сьогодення, котра все інтенсивніше розвивається з кожним днем та перебуває на етапі реформування відповідно до міжнародних стандартів. Україна – досить молода держава на світовій арені, а отже, використання досвіду іноземних країн у найважливіших інститутах спільноти, що може допомогти на шляху її визнання як перспективної країни європейського зразка. У державі питання вдосконалення національного законодавства про адвокатську діяльність набуло особливої ваги саме в умовах прискорення євроінтеграції. Під час перетворення інституту адвокатури актуальності набуває переосмислення статусу адвоката. Таким чином, аналіз досвіду європейських країн, що за системою правового регулювання та традиціями частково подібні до українських є актуальним, адже воно може внести зміни до організації адвокатської практики в Україні.

Відповідно до ст. 6 чинного Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 року адвокатом може бути фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування (крім випадків, встановлених цим Законом), склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю [1].

Порівнявши Україну та Францію, хочу зауважити, що в останньої порівняно жорсткі умови набуття статусу адвоката, які визначені декретом 1972 року. Насамперед потрібно мати французьке громадянство і диплом за спеціальністю вищого навчального закладу (як мінімум, магістра права). Особа, яка прагне вступити до асоціації адвокатів, не повинна мати судимості, а також стягнень за серйозні адміністративні проступки, не повинна бути співучасником банкрутства по лінії якої-небудь фірми чи підприємства. Якщо вона відповідає зазначеним вимогам, то лише тоді має

пройти вступний іспит у Центрі професійної підготовки (іспит складається з двох письмових та одного усного), провчитися там протягом року, пройти теоретичний курс і практичне стажування, а згодом скласти випускний іспит (один письмовий та три усних). При дотриманні цих умов юрист лише тоді приймається в асоціацію адвокатів і приймає присягу. У результаті цього він вже в якості адвоката проходить дворічне стажування за фахом і отримує свідоцтво. Адвокати Франції завжди користувалися набагато більшою свободою, ніж адвокати в інших країнах Європи, що, в свою чергу, дозволило сформувати багаті традиції французької адвокатури [3, с.154].

На відміну від України, де будь-який адвокат може довільно проголосити різну кількість спеціалізацій, у Франції ж питання ідентифікації адвоката як спеціалізованого професіонала має ретельну регламентацію. Тут адвокат, який має не менше чотирьох років професійної практики, може звернутися до регіонального центру професійної підготовки для отримання сертифіката власної спеціалізації. Рішення про його видачу приймає журі, до складу якого входять: чотири члени-судді; два адвокати; професор чи викладач, які відповідальні за юридичну освіту в галузі спеціалізації. В Україні ж можливість проголошення адвоката фахівцем обмежується лише його творчою уявою та сумлінням.

Щодо діяльності адвокатури в Україні, особливу увагу привертає досвід організації та діяльності адвокатури Німеччини, як держави, близької до України у географічному і в геополітичному плані, а також у правовому відношенні. Це виражено, передусім, у схожості структури права, розумінні правової норми, системи джерел права. Більше того, Німеччина є членом Європейського Союзу, до якого прагне увійти й Україна, і це зумовлює врахування міжнародних прикладів функціонування органів адвокатури [5, с.336].

Варто зазначити, що в Україні, у відповідності до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», основним критерієм оплати праці адвокатів за надану юридичну допомогу є домовленість між адвокатом чи керівником адвокатського об'єднання та клієнтом. На підставі вищезазначеного, слід зауважити, що в Україні статут адвокатських тарифів відсутній. І цей факт – негативне явище. Це пояснюється просто: оскільки адвокати самостійно встановлюють свій тариф за послуги, окремі з них інколи нехтують принципами моралі. Власне, кожна правова держава, зокрема і Україна, яка прагне досягти високого європейського рівня, зобов'язана взяти до уваги досвід Німеччини, – встановити та утвердити єдиний мінімальний тариф, за якими би працювали як адвокатські об'єднання, адвокатські бюро, так і окремі адвокати, що здійснюють надання професійної правничої допомоги індивідуально.

Визначальною рисою адвокатури Німеччини є те, що міністерства федеративних земель відіграють велику роль у контролюванні її діяльності.

Справи, пов'язані з дисциплінарною відповідальністю адвокатів є компетенцією системи Судів честі, які є сукупністю сенату у справах адвокатів при Федеральному Верховному Суді і спеціальної судової палати, яка функціонує при вищому суді кожної федеральної землі.

Досить маловідомим є той факт, що адвокатура у Великобританії є однією з найдосконаліших у всьому світі. В Англії історично склався поділ адвокатів на «баристерів» та «соліситорів». Соліситори – це категорія адвокатів, які спеціалізувалися на самостійному веденні справ і підготовці для баристерів (адвокати більш високого рангу) матеріалів для певних справ. Вони можуть виступати в ролі консультантів з юридичних питань, виступати від імені своїх клієнтів у кримінальних процесах. Баристери виголошують промову в англійських судах і виступають в якості захисників у більшості серйозних справ. Цікавим є те, що до 2004 р. баристеру заборонявся безпосередній контакт з клієнтами, яких вони представляли. Обов'язковим було залучення соліситора. Таким чином, баристер, будучи віддаленим від клієнта, міг дати більш об'єктивний висновок по справі, працюючи строго за тими доказами, які будуть допущені до суду. Оскільки до баристерів пред'являються високі вимоги, вони повинні постійно підвищувати свою кваліфікацію [6].

Я вважаю, що такий підхід є досить неординарним, але тим не менш дієвим. Нашій державі також варто було б переглянути всю систему адвокатури та виокремити власний метод організації роботи.

Адвокатура Швейцарії, подібно до адвокатури Італії, є незалежною як від особи, якій надається допомога, так і від держави. Клієнти вільно обирають адвокатів і так само адвокати мають вільний вибір щодо справ, якими хочуть займатися. Держкомісія з адвокатури і асоціація адвокатів залучені в питання дисциплінарної відповідальності. Вони можуть здійснювати наступне : винести догану, призначити стягнення, ввести тимчасову заборону на ведення справ (до 2 років) або повністю виключити з адвокатури [4].

Як висновок, можна сказати, що у порівнянні з міжнародними особливостями дисциплінарної відповідальності адвокатів, Україна має досить мало способів для покарання адвокатів за їх неправомірні дії. Безперечно, список цих способів варто розширити, до прикладу, введенням доган, грошових стягнень чи заборони займатись навчанням адвокатів – стажерів. Оскільки міжнародна практика таких способів відбуття дисциплінарної відповідальності адвокатів є успішною, Раді адвокатів України варто запозичувати цей досвід.

Проаналізувавши міжнародну практику я дійшла до висновку, що застосування медіації у вирішенні проблемних питань – є досить ефективним. Альтернативним способом вирішення конфлікту постає медіація, котра спрямована на налагодження та вирішення конфліктів шляхом безпосереднього спілкування з правопорушником і потерпілим.

Наприклад, у Сполучних Штатах Америки інститут медіації знайшов своє місце у системі права ще у 1960 році, і сьогодні є обов'язковим етапом досудового врегулювання спорів. В даний час прийнято цілий ряд міжнародних нормативних актів, що регулюють процедуру медіації. На практиці процедура медіації в Україні вже існує та активно використовується. Застосування досвіду країн ЄС, в яких інститут медіації користується значним попитом, матиме позитивне відображення у нашій правовій системі. Це допоможе уникнути помилок та правових колізій на етапі формування нового інституту регулювання конфліктних ситуацій [2].

Адвокатура в США, на відміну від України, не має централізованого вигляду та єдиної нормативної системи правового регулювання. Координація діяльності професійних захисників здійснюється через велику кількість прецедентів та звичаєвих норм.

Участь адвоката у кримінальному процесі Литовської Республіки регулюється другим розділом Кримінально-процесуального кодексу Литовської Республіки від 14 березня 2002 р. Так, ст. 47 КПК Литовської Республіки, дуже схожа зі ст. 45 КПК України і встановлює, що захисники це адвокати. У ролі одного адвоката не можуть виступати в захисті дві або більше осіб, якщо тільки один з них не представляє інтереси захисту по відношенню до інтересів іншого захисту. Таким чином, вищезазначеною нормою встановлюються основні вимоги до захисника у кримінальному процесі, яка передбачає, що у Литві, аналогічно як і в Україні, захисником може бути тільки адвокат. Отже, проаналізувавши положення КПК Литовської Республіки та порівнявши їх з положеннями КПК України, мною було виявлено, що більшість норм є доволі схожими, а в окремих випадках аналогічними, що свідчить про прогресивність та сучасність вітчизняного кодексу.

Не всі стандарти, властиві міжнародним організаціям та асоціаціям, є сумісними з законодавством України. Іноді процедура ратифікації займає достатньо великий відрізок часу. Проте це є неминучим на шляху органічного застосування норм міжнародного права як частини національного законодавства.

Для адвокатів європейських країн страхування є звичною практикою впродовж не одного десятиріччя, однак в Україні цей інститут тільки починає розвиватися і ще не досліджений на достатньому рівні та не отримав нормативного закріплення. Інститут страхування професійної відповідальності адвоката є ефективним способом захисту майнових інтересів як адвоката, так і його клієнта.

Отже, уряд нашої держави має враховувати досвід інших країн для реформування законодавства. Тільки тоді, коли адвокатура стане дійсно самостійною в своїй діяльності, можна буде казати про незалежну судову систему. Україні слід перейняти європейські тенденції до уніфікації

юридичних послуг, аби створити цілісну систему з надання правової допомоги, яка б дозволила адвокатам вільно втілювати свої права. Дослідження норм національного та зарубіжного законодавства у сфері організаційно-правової діяльності адвоката на досудовому розслідуванні, дає можливість зробити висновок про те, що норми чинного законодавства України потребують значних поправок. На мій погляд, було б доцільно звернути увагу на особливості, структуру, зміст таких документів, практику їх застосування і перейняти досвід зарубіжних країн, врахувавши особливості національної правової системи для підвищення ефективності організаційно-правової діяльності адвоката на досудовому розслідуванні. Нівелювавши розбіжності в регулюванні правового статусу адвоката на досудовому розслідуванні, законодавець наблизить національне законодавство до міжнародних стандартів та принципів.

Список використаної літератури:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
2. Медіація в державах Європейського Союзу. *Українське право*. 2016. URL: <http://ukrainepravo.com>.
3. Профессия адвокат: Сборник работ о французской адвокатуре/ Сост. А.В.Поляков. М.: Статут, 2006. 376 с.
4. Троянов Т. Международные стандарты адвокатской деятельности, организация адвокатуры Швейцарии. URL: <https://mcca.narod.ru/sem.html>
5. Форманюк В.І. Порівняльно – правова характеристика адвокатури України з деякими країнами в рамках інтеграції з Європейською Унією. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. №1. С.335-337.
6. Шишкін В.І. Соліситор. Юридична енциклопедія: [в 6-ти т.] /ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. К.: Українська енциклопедія, 1998.

Науковий керівник: старший викладач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» **Курганський Олександр Валерійович**